

UvA-DARE (Digital Academic Repository)

Een European Media Freedom Act: een hobbelige weg naar een nog onzekere bestemming

McGonagle, T.

Publication date

2023

Document Version

Final published version

Published in

Mediaforum

License

Unspecified

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

McGonagle, T. (2023). Een European Media Freedom Act: een hobbelige weg naar een nog onzekere bestemming. *Mediaforum*, 35(6), 197-198. https://www.mediaforum.nl/art/90-6094_Een-European-Media-Freedom-Act-een-hobbelige-weg-naar-een-nog-onzekere-bestemming

General rights

It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Disclaimer/Complaints regulations

If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please Ask the Library: <https://uba.uva.nl/en/contact>, or a letter to: Library of the University of Amsterdam, Secretariat, Singel 425, 1012 WP Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

Een European Media Freedom Act: een hobbelige weg naar een nog onzekere bestemming

Opinie

Tarlach McGonagle*

Context en duiding

Hoewel zijn uiteindelijke bestemming onzeker blijft, heeft het voorstel voor een verordening mediavrijheid (oftewel 'proposal for a European Media Freedom Act' (EMFA)) al een lange weg afgelegd. Het voorstel van de Europese Commissie, gepubliceerd op 16 september 2022 tegelijkertijd met een aanbeveling inzake interne waarborgen voor redactionele onafhankelijkheid en transparantie over eigendom in de mediasector (die overigens relatief weinig aandacht heeft getrokken), is het afgelopen jaar veel geprezen en ook veel bekritiseerd.

De bijdragen in dit themanummer van *Mediaforum* gaan in op geselecteerde kwesties in het voorstel, waarbij ook rekening wordt gehouden met de lopende discussie over het voorstel en met de maar liefst 295 amendementen die het Europees Parlement heeft aangenomen in de plenaire stemming over het voorstel op 3 oktober 2023.

De ambitie en doelstellingen van het voorstel

De verkorte titel van het voorstel – European Media Freedom Act – is gewaagd, ambitieus en rijk aan belofte. Dit lijkt het doel of de mogelijkheid te suggereren om een regelgevend wondermiddel te creëren voor allerlei bedreigingen voor de mediavrijheid in Europa. Maar zoals altijd schuilt de duivel in de details, en in dit geval schuilt de duivel ook al in de meer prozaïsche, langere titel van het voorstel: 'voor een verordening tot vaststelling van een gemeenschappelijk kader voor mediadiensten op de interne markt ("verordening mediavrijheid") en tot wijziging van Richtlijn 2010/13/EU [richtlijn audiovisuele mediadiensten]'. Hierbij wordt de nadruk gelegd op de werking van de interne markt en niet op de mediavrijheid. De grondslag voor de verordening is dan ook artikel 114 Verdrag betreffende de Werking van de Europese Unie. De logica en de bredere implicaties hiervan worden in detail besproken door Djoë Kuils en Gerda van Hekesen in hun bijdrage.

De voorgestelde verordening zou nauwkeuriger kunnen worden omschreven als een reeks regels die zijn ontworpen om geselecteerde huidige bedreigingen voor de mediavrijheid in de hele EU aan te pakken, binnen de parameters van de bestaande EU-regelgevingskaders. Gezamenlijk zullen de voorgestelde nieuwe regels hoogstwaarschijnlijk het niveau van bescherming van de mediavrijheid op een aantal relevante manieren verhogen, maar het is onwaarschijnlijk dat ze een volledige oplossing zullen bieden voor het brede scala aan bedreigingen voor de vrijheid en pluriformiteit van de media.

Bedreigingen voor de vrijheid en pluriformiteit van de media

De huidige bedreigingen voor de vrijheid en pluriformiteit van de media zijn talrijk en gevarieerd. Inmenging van de overheid in de redactionele onafhankelijkheid van de (publieke) media kan verstreckende gevolgen hebben voor de democratie en de rechtsstaat, vooral wanneer een dergelijke inmenging veel voorkomt of structureel van aard is. Zo is de verankering van de 'media capture' in Hongarije en Polen – en dergelijke trends in andere EU-lidstaten – duidelijk te zien.

Daarnaast kan inmenging van de overheid betrekking hebben op de onafhankelijkheid van nationale regulerende instanties voor mediadiensten, bijvoorbeeld door politieke benoemingen. Ook op Europees niveau zal de onafhankelijkheid van de beoogde nieuwe Europese Raad voor mediadiensten (ter opvolging van de huidige Europese Groep van regulerende instanties voor audiovisuele mediadiensten, ERGA) effectief gewaarborgd moeten worden.

De erosie van het mediapluralisme door de concentratie van media-eigendom vormt ook nog een bedreiging. In haar artikel leidt Sela Kooter ons door het veranderende regelgevingslandschap en informeert ze ons over de waarschijnlijke impact van de nieuwe bepalingen ter zake in het EMFA-voorstel.

De overvloed aan data, informatie en desinformatie online zorgt voor veel geruis, waardoor het moeilijk kan zijn om (hoogwaardige) media content te vinden. De prominentie van media content wordt grotendeels bepaald door de complexe wisselwerking tussen de media en machtige platforms. Deze onderwerpen staan centraal in de bijdrage van Wouter Hins en Corstiaan Kan. Zij onderzoeken gedetailleerd welke privileges de media zullen toekomen als platforms hun content willen verwijderen.

Overheidsreclame kan een bron van inkomsten zijn die helpt kwetsbare media overeind te houden in een economisch klimaat waarin reclame-inkomsten steeds meer naar online-platforms gaan. De preferentiële toewijzing van overheidsreclame kan worden uitgebuit als een politiek instrument om vriendjespolitiek te bevorderen en om onafhankelijke en kritische media de mond te snoeren. Het EMFA-voorstel bevat bepalingen om eerlijkheid en transparantie te garanderen met betrekking tot overheidsreclame, die Aline Klingenberg en Oskar Mulder in hun bijdrage grondig onderzoeken.

* Prof. dr. T. McGonagle is hoogleraar Mediarecht en Informatiesamenleving aan de Universiteit Leiden en universitair hoofddocent aan het Instituut voor Informatierecht (IViR) bij de Universiteit van Amsterdam.

Surveillance van vertrouwelijke communicatie van journalisten door overheden, onder andere door het gebruik van Pegasus en andere soorten spyware, baart ook grote zorgen. Een knelpunt – dat tevens een breekpunt dreigt te worden – gaat over de toelaatbaarheid van de inzet van spyware. Een absoluut verbod op het gebruik van spyware door staten is politiek onaanvaardbaar voor sommige staten die voorstander zijn van een afwijking om hen toe te staan dergelijke surveillancetechnologieën te gebruiken in specifieke, beperkte omstandigheden, zoals terrorismebestrijding. Alles behalve een absoluut verbod is eveneens onaanvaardbaar voor veel

media, journalisten en NGO's. Het Europees Parlement heeft ingestemd met een gedetailleerde, maar welomschreven afwijking.

Nog meer politieke hobbels in zicht?

Op dit moment is de dialoog – de interinstitutionele onderhandelingen tussen de Commissie, het Parlement en de Raad – aan de gang. Het is duidelijk dat al veel afstand is afgelegd, maar politiek gezien is nog een lange weg te gaan.